

ÅRSBERETNING 2016 - fra styret

Innhold:

1. Medlemmer
2. Organisasjon
3. Administrasjon
4. Møtevirksomhet, kontakter og samarbeide
5. Faglig virksomhet
6. Fagkomiteene

31 Medlemmer

31.12.2016 hadde ICOMOS Norge i alt 198 medlemmer bestående av ordinære medlemmer, institusjonsmedlemmer, og ungdomsmedlemmer. ICOMOS har 2 æresmedlemmer: Luce Hinsch og Amund Sinding-Larsen

I 2016 fikk ICOMOS Norge 3 nye medlemmer.

Gjennomgang av medlemslistene for å fjerne medlemmer som ikke har betalt siste tre år er under arbeid.

2 Organisasjonen

ICOMOS Norge er organisert med styre og råd. Rådet representerer de internasjonale fagkomiteene, ISC, hvor ICOMOS Norge deltar. 6

Styret har i 2015 hatt følgende sammensetning:

Tallet i parentes er valgperiode

- o Marianne Knutsen (2014 -2016) - president
- o Magnus Borgos (2015 – 2016) – vise president
- o Eva Walderhaug (2015 -2016) - kasserer

- o Gisle Jakhelln (2016-2017)
- o Marie Louise Anker (2016)
- o Arnstein Brekke (2016 - 2017)
- o Lisen Roll (2016 -2017) sekretær
- o Tone Takvam (2016) vararepresentant

Rådet har i 2016 hatt følgende sammensetning:

Gisle Jakhelln, president CIAV
Susan Barr, vice-president IPHC

- 20th Century Heritage – Olaf Steen
- Blue Shield – Axel Mykleby
- CAR- Rock Art – Eva Walderhaug (2014 -)
- CIAV International Committee of Vernacular Architecture – Gisle Jakhelln
- CIIC Cultural Routes – Jonatan Krzywinski
- CIPA – Arcitctectural Photogrammetry – Ola Storsletten
- CIVVIH – Historic Towns and Villages – Hogna Langset
- ICHAM – Arceological Heriatge Management – Jostein Gundersen
- ICICH – Intangible Cultural Heritage – Siv Leden
- ICLAFI – Legal, Administrative and Financier Issues – Marie Louise Anker
- IcoFort – Fortification and Military Heritage - Roberta Luciani Havran
- ICORP – International Committee on Risk Preparedness – Axel Mykleby
- ICTC – Cultural Tourism – Cecilie Smith Christensen
- ICUCH – Underwater Cultural Heritage – Ivar Aarestad
- ISCCL– International Committee of Cultural Landscapes – Annegreth Dietze-Schirdewahn
- IIWC – International Wood Committee – Atle Østrem
- IPHC – International Polar Heritage Committee – Susan Barr
- ISC SBH – Shared Built Heritage – Amund Sinding Larsen
- ISCEAH – Earthen Arcitctecture – Hauke Haptops
- Stained Glass – Jens Treider
- Stone – Morten Stige
- Theory and philosophy of conservation and restauration – Lisen Roll
- CIF training – Magnus Borgos
- Waal Painting – Jon Brænne
- ISEC – Economics of Conservation: Petter Koren

Revisor

Revisor har vært Birgitte Sauge (2015)

Valgkomiteen:

Bente Mathisen, leder (sign)
Reidun Laura Andreassen (sign)
Laima Nomeikaite

3 Administrasjon

Administrativ sekretær

I 2016 overtok Hildegunn Rodrick som sekretær etter Anne Berit Breisjøberget. Hun har bidratt i hovedsak med oppfølging av medlemsregisteret med hensyn til inn og utmeldinger, samt adresseendringer og annet. Hun har også fungert som mellomledd mellom styret og regnskapsfører, i tillegg til arbeid med nettsiden og annet forefallende arbeid. Hildegunn har deltatt på de fleste styremøtene.

Bjørg Syren har bistått med regnskapet som tidligere år men vil nå trekke seg som regnskapsfører. Styret har satt i gang undersøkelser for å finne et regnskapsfirma som kan overta og som kan få regnskapene over i nytt regnskapssystem.

ICOMOS Norge har fortsatt velvilligst kontor og postkasse hos Riksantikvaren, Oslo, og har nytt godt av stor velvillighet fra RA konsulent Lars Erik Nesse og betjentene i resepsjonen for bestillinger av møtelokaler mm. Lars Erik Nesse gikk i løpet av høsten 2016 av med pensjon, men vi har fortsatt fått god oppfølging fra Riksantikvarens betjenter.

Publikasjoner

Ny nettside ble lansert 2015-2016. Arbeid med oppdatering og innlegging har i stor grad blitt fulgt opp av Hildegunn og av Arnstein Brekke i styret. Arbeidet med nettsiden fortsetter, men forutsetter større deltagelse fra rådsmedlemmene og medlemmene generelt for å være mer operativ.

Det har ikke vært utgitt noen artikler i ICOMOS Norges regi i 2016.

Økonomi

Årsmøtet 2016 valgte Birgitte Sauge til revisor. Kasserer for ICOMOS har vært Eva Walderhaug. Foreningen benytter regnskapsfører Bjørg Syrén, Tungen 6, 2050 Jessheim.

4 Møtevirksomhet, kontakt og samarbeid nasjonalt og internasjonalt

Årsmøte

Årsmøtet ble holdt 10. mars 2016 i Trondheim, i Nidarosdomens Verksteder. Med ca. 20 deltakere.

Årsberetningen ble vedtatt og årsregnskapet ble godkjent.

Møte med KLD

Det ble avholdt møte mellom ICOMOS Norge og KLD 14. desember 2016.

Fagdager:

I forbindelse med årsmøtet i Trondhjem 10. mars ble det avholdt fagdag i Nidarosdomens glassverksted om «Stained Glass» Arrangementet var støttet av Nidarosdomens verksteder og Marie Louise Anker stod for det meste av organiseringen.

Det ble også arrangert fagdag om rekonstruksjon i Fortidsminneforeningens lokaler i Oslo 10. november. Temaet førte til stort oppmøte og livlig diskusjon.

Rights Based Approaches to Heritage Management

Samarbeidet på tema mellom ICOMOS, IUCN og ICCROM, har i 2016 hatt stor aktivitet med gjennomføring av et pilotkurs for deltagere fra Norden og Baltikum. En «wrap up» av publikasjoner og aktiviteter så langt har blitt gjennomført av Amund Sinding Larsen. Rapport vil bli publisert snarlig. Prosjektet fikk også i 2016 betydelig økonomisk støtte fra KLD. Temaet ble presentert ved Verdensarvkomiteens årlige møte i Istanbul i juli, og ved IUCN sitt årlige møte på Hawaii. Temaet har også hatt fokus i arbeidsoppgavene til det internasjonale styret i ICOMOS. Marie Louise Anker har vært Focal point for den internasjonale arbeidsgruppen. Bente Mathisen har nå overtatt for Marie Louise som ICOMOS Norges representant for satsningsområdet.

Styret

Det har vært avholdt 7 styremøter i 2016.

Større saker er her definert bare ved stikkordene nedenfor:

- Verdensarv og Menneskerettigheter (RBA)
- Oppfølging av saken rundt Regjeringskvartalet.
- Bekymringsmelding til Unesco om Verdensarven på Vega.
- Årlig Generalforsamling og ADcom møte i Istanbul i oktober 2016.
- Innspill om internasjonal valgkomite.
- Ansettelse av ny sekretær
- Gjennomgang av medlemslistene
- Nettsiden

Rådet

Rådet har kun hatt ett møte i 2016. Dette var i forbindelse med fagdagen 10. november. Representanter for de fleste fagkomiteer stilte og det var deltagelse også fra styret.

Rådet diskuterte blant annet disse temaene:

- *Tema for fagdager*
- *Hvordan øke aktivitet og faglig arbeid blant ICOMOS medlemmer*

Arbeidet med å involvere medlemmene i fagkomiteene fortsetter.

Internasjonal representasjon

Advisory Committee/årlig GA

Møtet ble holdt i Istanbul 17. -20. oktober. Her ble også holdt møter i Europagruppen, National Committee Meeting og Scientific Council. Marianne Knutsen og Gisle Jakhelln (fra CIAV) var til stede på møtene.

Marianne Knutsen ble utpekt til Focal Point for den nyopprettede valgkomiteen for det internasjonale hovedstyre som skal velges på GA i Dehli i desember 2017.

Scientific Council

Til stede på møte og seminar i Istanbul tilknytning til det årlige AG møtet og møtet i Scientific Council var Gisle Jakhelln som president for CIAV.

Europe Regional Group

Det europeiske gruppemøtet ble avholdt i Athen 6.- 7. juni. Marianne Knutsen og Magnus Borgos deltok fra Norge. Rapport fra møtet er lagt ut på ICOMOS hjemmesider.

Møte i Europagruppen og i Istanbul i oktober.

Nordisk Baltisk møte og ICLAFI, Jubileums markering for den svenske Cultural Heritage Act fra 1666.

Marianne Knutsen deltok på møtet i Tallin i oktober der hun holdt innlegg om utviklingen av lovgivningen og forvaltningen i Norge fra 1600- tallet til i dag. Siri Skjold Lexau deltok også på seminaret.

5 Faglige saker

I styret har Lisen Roll hatt ansvar for å følge opp Norske verdensarvsaker. Det har vært spesielt fokus på verdensarv stedet Vega der planer om utvidet

fiskeoppdrettsanlegg vekker bekymring. Bekymringsmelding ble sendt til UNESCO.

Internasjonale Heritage Alert for Y-blokken. Arbeidet med Alerten har fortsatt i 2016.

6 Rapport fra fagkomiteene (ICOMOS ISC)

Leveres separat til de internasjonale komiteene i den grad det er nødvendig.

ICOFORT

Icofort styret, som består av Roberta Luciani Havran, Lisen Roll, Janne Wilberg, Dag Strømsæther og Marte Oftedal, startet arbeid med organisering av Icofort internasjonale konferanse 2017 i Nord-Norge allerede i fjor før sommeren. Vi har en hjemmeside både på lcofort.org og icomos.no hvor program, call for papers m.m. er lagt ut.

Roberta og Janne Wilberg har bidratt til Fortidsminneforeningens årbok 2016 med en felles artikkel om Atlanterhavsvollen.

STONE

Dessverre ingen aktivitet å melde i steinkomiteen.

Morten

IFLA

Nasjonalt:

Gruppen «Kulturlandskap» har ikke hatt noe nasjonalt møte. Men allikevel har det foregått mye aktivitet gjennom fagmiljøene på Ås og i samarbeid med Riksantikvaren og andre på nasjonalt nivå.

Fagmiljøet har jobbet veldig aktivt med å utvikle gode metoder for forvaltningsplaner for «grønne kulturminner». Blant annet laget noen planer selv. NMBU parken hvor vi har laget en slik plan (fredet anlegg, planen var på plass i 2013) har i 2016 blitt «Årets grønne park». Dette er stort siden det viser at det hjelper å involvere kulturminnefaglig kompetanse! Vi jobber også sammen med Riksantikvaren for å få en metodikk på plass som flere kan bruke som mal.

Vi har også videreutviklet «Arkiv for norsk landskapsarkitektur» som nå har fått en betydelig størrelse. Her ligger det mye kunnskap om grønne kulturminner fra og med 1900, men også eldre gjennom Magne Bruuns samling. Arkivet har allerede bidratt til ytterlig forskning og hjulpet forvaltningen av anleggene. Vi har fått overlevert nye

samlinger etter åpningen i 2014. Mer informasjon:

<https://www.nmbu.no/aktuelt/arkiv/2014/node/14912>

NMBU og NTNU skal samarbeide om et etter- og videreutdanningskurs om «Bevaring og bruk av bygde og grønne kulturminnen».

<https://www.ntnu.no/videre/gen/-/courses/nv15171>

Det er etter vår erfaring veldig viktig å fremme forståelse for at kulturminneforskning og -forvaltningen sjeldent handler om enkeltobjekter men et større miljø hvor en hage, park eller landskap inngår som en viktig del.

Nasjonalt er vi også involvert i dokumentasjon og videre utvikling av Austråttlandskapet på Ørland som er under sterk press.

Det har foregått en del mindre prosjekter i forhold til restaurering eller tilbakeføring av historiske hageanlegg. Siste eksempler er Hirsch-trappa på Campus Ås og Stend hovedgård på Fana. Her finnes det også artikler i ulike fagtidsskrifter nå.

Et annet viktig felt hvor fagmiljøet har bidratt er tema «Historie og minne- eller erindringslandskapet». Vi har jobbet mye med krigskirkegårder, minnesteder etter annen verdenskrig og krigsminner som ofte har beslaglagt stort areal. Vi ser at det er lite fokus på minnelandskaper og bare enkeltelementer blir diskutert og tatt vare på.

Internasjonalt:

Undertegnede har vært på årsmøte av International Scientific Committee on Cultural Landscapes. I tillegg har Mette Eggen og Bjørn Anders Frederiksen vært på møte som ble avholdt i Bath i september. Begge sistnevnte har også bidratt i samlingen til våre svenske kollega, blant annet i årsmøte til Forum for Trädgårdshistorisk forskning i Frederiksdal og nordisk Gartnerihistorisk konferanse i Helsingborg, begge i Oktober 2016.

<http://www.gardenhistoryforum.org/wp-content/uploads/2016/07/Gartnerihistorisk-konferens-26-27-okt-2016.pdf>

<http://www.gardenhistoryforum.org/aktuelt/seminarium-och-arsmote-pa-fredriksdal-28-oktober-2016seminar-annual-meeting-fredriksdal-oct-28-2016/>

Flere medlemmer av gruppen har bidratt til evaluering av nominerte verdensarvanlegg i kategori kulturlandskap eller «mixed landscapes». Dette var desk-reviews og kan dermed ikke beskrives ytterligere på grunn av taushetsplikt.

Generelt:

Ut fra vårt arbeid med både forvaltningen og konsulentbransjen ser vi med

bekymring en nedbygging av den «grønne kompetansen» i kulturminneforvaltningen. Riksantikvaren har fortsatt ikke noe godt miljø på plass, altså en gruppe som kan ta være, diskuterer og videreutvikle denne delen av kulturminneforvaltningen. Det samme gjelder de store aktørene Statsbygg, Helsebygg, Vegvesen etc. Også forskningsinstitusjonene har problemer å følge opp dette tema: NIKU, NMBU, AHO, UIO eller NTNU. Sistnevnte har opprettet en master i Bygningsvern noe som er veldig bra. Men det mangler «den grønne kompetansen» i nesten alle disse miljøene med en god faglig forankring.

Blue Shield Norge: Årsrapport for 2016

Den Norske Blue Shield-komiteén (BSN) har i 2016 bestått av: Axel Mykleby (leder) for ICOMOS, Mariann Schjeide (nestleder) for Norsk Bibliotekforening (NBF) og IFLA, med Anne Berit Hulthin som vara, Paal Mork (kasserer) for ICOM, med vara Gaute Jacobsen, Østfoldmuseet, og Ole Martin Rønningen fra Landslaget for lokal og privatarkiv og ICA, fra september med Kirsti Gulowsen, Oslo Byarkiv, som vara.

Årsmøtet ble holdt 9. mars og styremøte 11. november.

I 2016 er de viktigste sakene som BSN har engasjert seg og deltatt i:

Deltakelse i The Association of National Committees of the Blue Shield (ANCBS)

Som kasserer i ANCBS, har Axel Mykleby hatt kontakt via epost og per telefon. Styremøte ble holdt et par dager forut for nasjonalkomitémøte i juni i Milano. Dette ville ha krevd et lengre opphold å delta på begge møter og Axel Mykleby prioriterte å delta på nasjonalkomitémøte sammen med ca. 40 deltakere fra 15 land. Møtet ble holdt i forbindelse med ICOM generalforsamling og kongress i Milano.

Ratifikasjon av Haag-konvensjonens annen protokoll og implementering av konvensjonen. Oppfølging.

Stortinget samtykket i mai i tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999. BSN har derfor skrevet til Stortingets Familie og kulturkomité og bedt representant Hege Liadal Haukeland om å etterlyse oppfølgingen av Haag-konvensjonen og 2. protokoll i Stortingets spørretime. Vi har ikke registrert noen oppfølging.

Reiselivsmessen 2016

BSN inngikk i oktober 2015 avtale med Norsk kulturråd om å påta seg arrangement og økonomisk ansvar for deltakelsen på Reiselivsmessen på Fornebu i januar 2016. I den forbindelse ble det gjort avtaler med leverandører av stand og utstyr samt organisert vaktordning. Tollvesenet deltok både med egen stand og på standen til Norsk kulturråd, ICOM, Blue Shield. Politiet kunne beklageligvis ikke delta. En vesentlig

del av de 40.000 besøkende og utstillere besøkte vår stand.

Forespørselen til Norsk kulturråd i mai om videre samarbeid og finansiering av stand på Reiselivsmessen i 2017, ble besvart negativt i september. Dermed var BSN dessverre for sent ute til å søke finansiering andre steder.

Økonomi

Deltakelsen på reiselivsmessen ble finansiert av Norsk kulturråd og det ble ført eget regnskap for dette. På grunn av stor frivillig innsats av få NGO medlemmer ble det et overskudd. Komitéens medlemsorganisasjoner bidro hver med kr. 2.000.

ACM/26.2.2017

CIAV - International Committee on Vernacular Architecture Fagkomiteen for byggeskikk

David Brand (2015-2016)
Gisle Jakhelln - Voting Member

Gisle Jakhelln, David Brand og Randi Sjølie deltok på CIAVs årsmøte i Lübeln, Wendland, Tyskland, 2. oktober 2016. Den tilhørende vitenskapelige konferansen, 28. september – 2. oktober, var et felles arrangement med The State Conservation Office of Lower Saxony Samtgemeinde Lüchow (Wendland), Samtgemeindebürgermeister Niedersächsisches Landesamt für Denkmalpflege, Hannover, Cottbus Technical University and ICOMOS Germany. Temaet var "The cultural landscape of the Wendland circular villages: conservation and rehabilitation of the vernacular heritage".

ICTC Norge 2016 - 2017

Cecilie Smith-Christensen tok over fra Erlend Gjeldsvik som leder av ICTC komiteen i 2016. Gruppen hadde da fire medlemmer, og var i praksis en "sovende" komite. Den formelle registreringsprosessen internasjonalt har imidlertid tatt tid, og i mangel av tilgang på informasjon fra den internasjonale faggruppen har det vært vanskelig å etablere et mandat for komiteen. Bortsett fra å sette opp en lukket Facebook side har det ellers vært minimalt med aktivitet. Inntil videre har det derfor heller ikke vært fokus på å rekruttere medlemmer.

Så snart de formelle informasjons- og kommunikasjonskanaler er på plass og man har tilgang til oppdatert informasjon, vil gruppes medlemmer og andre interesserte inviteres til et møte for å diskutere komiteens mandat og potensielle aktiviteter. ICTCs internasjonale prioriteringer og UNESCO's Program for Verdensarv og Bærekraftig Turisme vil være ledende for komiteens innsats. Det vil også legges vekt på å søke

synergi med andre ICOMOS Norge komiteer som for eksempel Cultural Routes (CIIC), Intangible Cultural Heritage (ICICH), Economics of Conservation (ISEC), samt arbeidet relatert til World Heritage and Rights-Based Approaches og det nye 'World Heritage Leadership Programme'.

20th Century Heritage

Leder: Olaf Steen

Medlemmer: Linda Veiby, Nils Anker, Birgitte Sauge, Siri Skjold Lexau og Kirsti Gulowsen

Nytt internasjonalt medlem i 2016: Kirsti Gulowsen. Totalt er tre av medlemmene også medlemmer i den internasjonale komiteen (Birgitte Sauge, Olaf Steen, Kirsti Gulowsen)

Aktiviteter i 2016:

- Møte med statssekretær Paul Chaffey angående beslutningen om å rive Y-blokka, februar.
- Olaf Steen deltok den 11. til 12. mars 2016, i Firenze, på konferansen *Modern Heritage – Identifying, Assessing and Managing its Protection and Conservation*. Konferansen var i regi av International Scientific Committee for Theory and Philosophy of Conservation and Restoration, ISC20C og Fondazione Romualdo Del Bianco – Life Beyond Tourism. Totalt ble det presentert 26 innlegg fra Europa, Australia, USA, Canada og India, med ca. 200 tilhørere i salen. Innleggene er under publisering i teorikomiteens akter i 2017. Steen deltok med innlegget, *The Korsmo House, Oslo, Norway – an Icon in Scandinavian Design – How to protect a designer and architect's combined home, studio and showroom from the 1950's*.
- Brev til Nordland fylkeskommune og Riksantikvaren vedrørende riving av Rødskolen på Melbu, Nordland, april. Saken ble fulgt opp av NRK Nordland og lokal presse.
- Internasjonal «Heritage Alert» for riving av Y-blokken, september. Saken ble fulgt opp av NRK og Klassekampen.

Olaf Steen, 20.02.17

CIF

Ingen aktivitet å melde.

Magnus Borgos

Energy and Sustainability

Den internasjonale gruppen har hatt noen møter, men leder Marte Boro har ikke deltatt på noen.

Fra Ola Storsletten

I noen år har jeg vært vært leder for den norske fagkomitéen innenfor ICOMOS som arbeider med fotogrammetri og dokumentasjon. Selv har jeg hatt stor glede virksomheten. Det har vært noen hyggelige og interessante internasjonale møter; en periode hadde jeg et praktisk samarbeid med et oppmålingsfirma som også ble medlem i ICOMOS(!). De siste årene har det imidlertid vært liten virksomhet. Egentlig er det synd. I Norge skjer det mye både innenfor tradisjonell fotogrammetri og andre dokumentasjonsteknikker. Ikke minst gjelder det elektronisk skanning. Selv er jeg blitt pensjonist, men klorer meg fast til en arbeidsplass ved Norsk institutt for kulturminneforskning der det blir drevet mye bra dokumentasjonsvirksomhet i forbindelse med både arkeologi og bygninger. Jeg har forsøkt å få enkelte av de andre til å bli medlem; så langt til liten nytte. Resultet er en "sovende" komité. Den eksisterer, men det skjer så godt som ingen ting. At det også gjelder for andre komitéer i ICOMOS er egentlig ingen trøst. I 2016 var jeg med på den internasjonale trekomiteéns møte i Falun, nærmest for å sikre at det i hvert fall var én nordmann der. En gang var trekomiteéen selve flaggskipet til ICOMOS Norge!

For styret,

ICOMOS Norge
Bergen, februar 2015

Marianne Knutsen
president